

Digital Literacy : ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence)

นางสาวอาภัสนันท์ สุดเจริญ ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ กองเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน

ที่มา : หลักสูตร Digital Literacy : ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence) อบรมวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2567 โดย อาจารย์สุมนต์ จิรพัฒน์พร หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ ฝึกอบรมผ่านระบบ e – Learning สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (TDGA)

ในปัจจุบันโลกดิจิทัลมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในสังคมไทยและสังคมโลก ชีวิตประจำวันของผู้คนล้วนเกี่ยวข้องกับโลกดิจิทัล เช่น การใช้ระบบสื่อสารข้อมูล คอมพิวเตอร์ การทำธุรกรรม การทำธุรกิจต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการใช้สื่อดิจิทัลต้องมีการตระหนักถึงข้อดี ข้อเสีย รู้เท่าทัน และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1. **ความฉลาดทางดิจิทัล** เป็นกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมความสามารถทางด้านเทคนิคความรู้ ความเข้าใจ และความคิดทางสังคม ที่มีพื้นฐานอยู่ในค่านิยมทางศีลธรรม ที่ช่วยให้บุคคลเผชิญหน้ากับความท้าทายทางด้านดิจิทัล

2. **โลกดิจิทัล** คือ พื้นที่ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พื้นที่ในการซื้อ-ขายสินค้า โดยใช้เฉพาะสมาชิกที่เป็นผู้คนหรือพลเมืองดิจิทัลเท่านั้น

3. **ความแตกต่างของโลกดิจิทัลกับโลกความจริง** มีความแตกต่างกันมาก เช่น การเข้าถึงข้อมูลในโลกดิจิทัลจะเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว สามารถเข้าได้ทุกที่ทุกเวลา ส่วนการเข้าถึงข้อมูลในโลกความจริงจะมีข้อจำกัดการเข้าถึงและต้องรอข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

4. มารยาทในโลกดิจิทัล

- 4.1 ให้เกียรติและเคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น
- 4.2 หลีกเลี่ยงการระราน ข่มขู่ หรือหยอกล้อเกินพอดี
- 4.3 ขออนุญาตเมื่อนำข้อมูลผู้อื่นไปใช้
- 4.4 ไตร่ตรองก่อนแชร์หรือโพสต์ข้อมูล
- 4.5 ไม่ควรแชร์หรือโพสต์ข้อมูลส่วนบุคคลมากเกินไป
- 4.6 ระมัดระวังการแชร์หรือโพสต์ข้อมูล
- 4.7 หลีกเลี่ยงการแท็กภาพหรือข้อมูลถึงผู้อื่น
- 4.8 ระมัดระวังใช้ความเป็นผู้อาวุโสในการสนทนา

5. อັตลักษณ์ในโลกดิจิทัล ประกอบด้วย

5.1 อັตลัษณ์ดิจิทัลที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโลกความจริง ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล รูปภาพประจำตัว วันเดือนปีเกิด เลขประจำตัวประชาชน หมายเลขบัตรเครดิตหรือหมายเลขบัญชีธนาคาร

5.2 อັตลัษณ์ที่เกิดจากกิจกรรมบนโลกดิจิทัล ได้แก่ บัญชีและรหัสผ่าน สถานที่ที่เช็คอิน การค้นหา ข้อมูลการกดถูกใจ เพื่อนหรือบุคคลหรือองค์กร

6. ผลจากการสร้างอັตลัษณ์ดิจิทัล แบ่งออกเป็นทางบวกและทางลบ ดังนี้

6.1 ผลทางบวก เช่น ผู้คนจะจดจำเราในทางที่ดี มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบตัว และอยู่ในสังคมดิจิทัลที่น่าอยู่

6.2 ผลทางลบ เช่น ผู้คนจะจดจำเราในทางที่ไม่ดี มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดี ถูกระรานในโลกดิจิทัล ถูกโจรกรรมทางดิจิทัล เสียโอกาสทางหน้าที่การงาน และส่งผลต่อสภาพจิตใจ

7. การสร้างอັตลัษณ์ดิจิทัลที่ดี

7.1 ตระหนักรู้เสมอว่าทุกอย่างที่ได้แชร์หรือเผยแพร่ในโลกดิจิทัลจะคงอยู่ตลอดไป

7.2 คิดก่อนโพสต์หรือแชร์สิ่งต่างๆ

7.3 อย่าให้ผู้อื่นรู้ข้อมูลของเรามากเกินไป

7.4 ปกป้องรหัสผ่านและมีการเปลี่ยนรหัสผ่านบ่อยๆ

8. การจัดการข้อมูลส่วนตัวบนโลกดิจิทัล

8.1 ไม่เปิดเผยหรือเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ควรเปิดเผย

8.2 หลีกเลี่ยงการตั้งโปรไฟล์โซเชียลมีเดียให้เป็นสาธารณะ

8.3 จัดการอุปกรณ์ให้ปลอดภัยอยู่เสมอ

9. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและความเป็นส่วนตัวในโลกดิจิทัล

9.1 Personal Data Protection Act (PDPA) คือ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยมีการระบุให้องค์กรหรือหน่วยงานเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนไม่ว่าจะเป็นบริษัทเอกชน หรือหน่วยงานภาครัฐ ต้องไม่นำข้อมูลส่วนตัวของประชาชนไปใช้โดยไม่ยินยอม รวมไปถึงคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว เช่น เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความเชื่อ ศาสนา ฯลฯ โดยมีโทษทางอาญาจำคุกไม่เกิน 1 ปี และ/หรือ ปรับสูงสุด 1 ล้านบาท โทษทางแพ่ง จ่ายสินไหมไม่เกิน 2 เท่าของสินไหมที่แท้จริง และโทษทางปกครอง ปรับไม่เกิน 5 ล้านบาท

9.2 พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ปี 2550 และ 2560

9.2.1 หากมีการแก้ไข ดัดแปลง หรือทำให้ข้อมูลผู้อื่นเสียหาย (มาตรา 9 - 10) จำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

9.2.2 การส่งข้อมูลหรืออีเมลก่อนผู้อื่นหรือส่งอีเมลสแปม (มาตรา 11) โทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

9.2.3 นำข้อมูลที่ผิด พ.ร.บ. เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ (มาตรา 14) จำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 6 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

10. การรู้เท่าทันดิจิทัล ในด้านการใช้งานสื่อสารสนเทศ

10.1 รูปแบบของแหล่งข้อมูลดิจิทัล

10.1.1 แหล่งที่เผยแพร่ข้อมูล ต้องมีการสร้างหรือผลิตข้อมูลโดยเจ้าของแหล่งข้อมูล และมีการสร้างหรือผลิตข้อมูลโดยชุมชนผู้ใช้งาน

10.1.2 แบ่งตามสิทธิการเข้าถึงข้อมูล มีแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงได้โดยเสรี และมีแหล่งข้อมูลที่จำกัดการเข้าถึง

10.1.3 แบ่งตามประเภทของข้อมูล ได้แก่ แหล่งข้อมูลเพื่อการศึกษาเรียนรู้ แหล่งข้อมูลเพื่อความบันเทิง แหล่งข้อมูลด้านสุขภาพ แหล่งข้อมูลด้านธุรกรรมและการเงิน และแหล่งข้อมูลด้านเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ

10.2 ลักษณะของข้อมูลที่มีคุณภาพ

10.2.1 ทันสมัย เป็นปัจจุบัน ลิงก์เว็บยังสามารถเปิดได้ มีแผนภูมิหรือกราฟ ประกอบ

10.2.2 ตอบโจทย์ โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการ

10.2.3 เทียบตรง แม่นยำ ข้อมูลถูกต้องและสามารถตรวจสอบได้

10.2.4 ผู้เขียนเชื่อถือได้ มีความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ คุณวุฒิที่เหมาะสมกับเนื้อหา

11. ผลจากการใช้สื่อดิจิทัลในการแบ่งปันเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ในการแสดงออกทางความคิดและการแบ่งปันสื่อต่างๆในโลกดิจิทัลควรมีความระมัดระวัง คิดไตร่ตรองก่อนเสมอ เนื่องจากมีบทลงโทษทางกฎหมาย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลจากการใช้สื่อดิจิทัลในการแบ่งปันเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

การกระทำ/พฤติกรรม	ผลกระทบทางกฎหมาย	ผลกระทบทางจริยธรรม
ฝากร้าน ขายของ และส่งข้อความก่อกวนโดยไม่ได้รับอนุญาต	มีความผิด ปรับไม่เกิน 2 แสนบาท	ทำให้ผู้อื่นเกิดความรำคาญ
โพสต์หรือแชร์ข้อมูลเท็จ ที่สร้างความเสียหายต่อบุคคล หรือประเทศ	จำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสน และระงับข้อมูลนั้น	เกิดความเข้าใจผิดและอับอาย สร้างความเกลียดชัง ทำให้เสียชื่อเสียง
โพสต์ข้อมูลปลอม ข้อมูลทุจริต หลอกลวง ที่สร้างความเสียหายต่อความมั่นคง	จำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสน และระงับข้อมูลนั้นหรือลงโทษตาม มาตรา	เกิดจากความตื่นตระหนก การขัดแย้งทางสังคม ทำให้ตัดสินใจผิดพลาดได้
โพสต์หรือแชร์ข้อมูลภาพตัดต่อที่สร้างความเสื่อมเสียต่อผู้อื่น	จำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 2 แสน และระงับข้อมูลนั้น	สร้างความอึดอัดใจ ความสะเทือนใจ และความรู้สึกหดหู่